

ΠΟΥΛΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΣΤΟΥΣ ΥΓΡΟΤΟΠΟΥΣ, ΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ & ΤΑ ΧΩΡΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Ορνιθολογική
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Πουλιά των υγροτόπων

Οι υγρότοποι (λίμνες, ποτάμια, έλη, υγρά λιβάδια κ.λπ.) είναι τόσο πλούσια μέρη ώστε περισσότερα από τα 2/3 των ελληνικών ειδών πουλιών εμφανίζονται σε αυτούς. Πιο αντιπροσωπευτικές πάντως είναι οι ομάδες των *καλοβατικών*, *παρυδάτιων* και *υδρόβιων* πουλιών που ζουν συνεχώς κοντά στο νερό. Το πόσο «δεμένες» είναι αυτές οι ομάδες με τους υγρότοπους φαίνεται αμέσως από τα ανατομικά τους χαρακτηριστικά και ιδιαίτερα τα πόδια και τα ράμφη, που θυμίζουν γνωστά εξαρτήματα ψαράδων. Το «*ράμφος-καμάκι*» και τα «*πόδια-κουριά*» είναι τα πιο ενδεικτικά. Η ποικιλία των πουλιών στους ελληνικούς υγρότοπους είναι μεγάλη: μεταξύ άλλων, εμφανίζονται τακτικά 9 διαφορετικά είδη ερωδιών, 2 είδη πελαργών, 20 περίπου είδη πάπιας και 40 περίπου είδη παρυδάτιων!

- Τα **καλοβατικά** (ερωδιοί, πελαργοί, γερανοί, φοινικόπτερα) είναι λυγερόκορμα, μεγάλο σώμα, είδη πουλιών με μακριά λεπτά πόδια και λαιμούς. Κινούνται «με χάρη» στα ρηχά νερά.
- Τα περισσότερα **παρυδάτια** (χαραδριοί, μπεκατσίνια, σκαλίδρες, τρύγγες) είναι πιο μικρόσωμα και τσαλαβουτούν στα πολύ ρηχά νερά και τις λάσπες. Τα παράδοξα ράμφη τους μοιάζουν με παραλλαγές χειρουργικών εργαλείων με τα οποία το καθένα προσεγγίζει διαφορετικό είδος τροφής μέσα στη λάσπη και το νερό.

- Τα **υδρόβια** (πάπιες, χήνες, νερόκοτες, φαλαρίδες, βουτηχτάρια, πελεκάνοι, κορμοράνοι) συνήθως κο-λυμπούν αφού τα πόδια τους μοιάζουν με κουπιά.

Και άλλες ομάδες πουλιών συνδέονται στενά με τους υγρότοπους. Οι ψαροφάγες Αλκυόνες, τα περισσό-τερα γλαροειδή, οι ποταμίδες των καλαμώνων είναι μερικά μονάχα από τα είδη που σχεδόν πάντα ζουν κοντά στο νερό.

Τα πουλιά των υγροτόπων δεν μπορούν να ζήσουν χωρίς αυτούς.

Πώς μπορούμε να τα βοηθήσουμε:

Σήμερα που πολλοί υγρότοποι υποβαθμίζονται ή αποξηραίνονται, μπορούμε να **υποστηρίξουμε** τη διατήρηση ή βελτίωση όσων απέμειναν ή την επαναδημιουργία κάποιων που έχουν χαθεί.

Η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία υποστηρίζει και δρα για την προστασία των ελληνικών υγρο-τόπων τονίζοντας στις αρμόδιες αρχές τη σημα-σία τους αλλά και τις επιπτώσεις που θα είχαν κάποια σχέδια για την αξιοποίησή τους.

Νανοβουτηχτάρι

(*Tachybaptus ruficollis*)

Στρουμπουλό σώμα «χωρίς ουρά». Είναι το πιο μικρό από τα 5 είδη βουτηχταριών της Ελλάδας. Όλα εντυπωσιάζουν με τα μακροβούτια τους. Σε αυτό βοηθούν τα πόδια τους που μοιάζουν με βατραχοπέδιλα!

Κορμοράνος (*Phalacrocorax carbo*)

Συχνά «λιάζεται» με ανοιχτές τις φτερούγες. Τα σμήνη πετούν με τεντωμένους λαιμούς σε αρμονικούς V σχηματισμούς. Στην Ελλάδα ζουν και δύο ακόμη συγγενείς του: η μικρόσωμη Λαγγόνα και ο ενδιάμεσος σε μέγεθος Θαλασσοκόρακας ο οποίος ζει αποκλειστικά στη θάλασσα.

Αργυροπελεκάνος

(*Pelecanus crispus*)

Ο μεγαλύτερος πελεκάνος του κόσμου, ένα από τα μεγαλύτερα πουλιά που πετούν. Στην Ελλάδα αναπαράγεται σημαντικό μέρος του παγκόσμιου πληθυσμού ενώ πολλοί ξεχειμωνιάζουν. Επίσης αναπαράγεται ο Ροδοπελεκάνος που το χειμώνα μεταναστεύει στην Αφρική.

Λευκοτσικνιάς (*Egretta garzetta*)

Κατάλευκος ερωδιός που όταν πετά ξεχωρίζει από τα κίτρινα «δάχτυλα» στην άκρη των μαύρων ποδιών. Στο γαμήλιο φτέρωμα αποκτά διπλό λοφίο στο κεφάλι και «αραχνοῦφαντα» φτερά στη ράχη. Το χειμώνα απαντά και ο επίσης κατάλευκος αλλά πολύ πιο μεγαλόσωμος συγγενής του, ο Αργυροτσικνιάς.

Σταχτοτσικνιάς (*Ardea cinerea*)

Μεγαλόσωμος, σκουρόχρωμος ερωδιός. Όπως όλοι οι ερωδιοί, πετά με το λαιμό μαζεμένο. Φωλιάζει συνήθως κατά αποικίες σε δέντρα ενώ αρκετοί μένουν το χειμώνα στη χώρα μας. Ο παρόμοιος αλλά πιο κοκκινοκαφετής Πορφυροτσικνιάς εμφανίζεται μόνο την άνοιξη και το καλοκαίρι.

Πελαργός (*Ciconia ciconia*)

Οι περισσότερες πελαργοφωλιές βρίσκονται μέσα σε μικρές πόλεις και χωριά, γι' αυτό ο Λευκοπελαργός είναι από τα πιο οικεία σε μας καλοβατικά. Στην Ελλάδα όμως επίσης ζει ο πιο σπάνιος και δειλός Μαυροπελαργός που έχει μαύρο λαιμό και κεφάλι.

Χαλκόκοτα (*Plegadis falcinellus*)

Αντίθετα από τους ερωδιούς, πετά με τεντωμένο λαιμό. Ξεχωρίζει από το μακρύ κυρτό προς τα κάτω ράμφος της. Καλοκαιρινός επισκέπτης που σπανίζει, σημαντικά όμως σμήνη εμφανίζονται κατά τη μετανάστευση.

Φοινικόπτερο («Φλαμιγκο»)

(*Phoenicopterus ruber*)

Παράδοξο ράμφος με το οποίο φιλτράρει μικρόσωμους οργανισμούς από τα ρηχά νερά. Πετά κρατώντας τα πολύ μακριά πόδια και λαιμό τεντωμένα. Τα νεαρά είναι πιο καφετιά.

Πράσινοκέφαλη Πάπια

(*Anas platyrhynchos*)

Είναι από τις πιο κοινές αφρόπαπιες, άρα δεν βυθίζεται ολόκληρη μέσα στο νερό και μπορεί να απογειωθεί σχεδόν κάθετα. Η αρσενική, όπως συμβαίνει με τις περισσότερες πάπιες, έχει πιο φανταχτερό γαμήλιο φτέρωμα.

Γκισάρι (*Aythya ferina*)

Είναι το πιο κοινό είδος βουτό-παπιας, άρα μπορεί να βουτάει με ευκολία στα βαθιά νερά, ενώ για να απογειωθεί πρέπει να πλαταγίσει στην επιφάνεια του νερού σαν να είναι «αεροδιάδρομος».

Νερόκοτα (*Gallinula chloropus*)

Πιο συχνά ακούμε τη φωνή της («κίρ-ρικ») μέσα από τους πυκνούς καλαμώνες, παρά τη βλέπουμε. Τότε όμως διακρίνεται από το ζωηρόχρωμο ράμφος της και τα λευκά σημάδια στο πίσω μέρος της.

Φαλαριδα (*Fulica atra*)

Την ονομάζουν και «Μαυρόκοτα» λόγω χρωματισμού. Διακρίνεται αμέσως από το λευκωπό ράμφος που προεκτείνεται στο κεφάλι σχηματίζοντας μια μετωπική πλάκα. Θα την αναζητήσουμε στους πυκνούς καλαμώνες όσο και σε κοπάδια στα ανοιχτά νερά τον χειμώνα.

Καλαμοκανάς (*Himantopus himantopus*)

Σαν μια μικρογραφία πελαργού. Διαθέτει, αναλογικά, τα πιο μακριά πόδια στον κόσμο των πουλιών. Φωλιάζει σε μικρούς και μεγάλους υγρότοπους της Ελλάδας, αρκεί να μην τον ενοχλούν οι άνθρωποι.

Αβοκέτα

(*Recurvirostra avosetta*)

Από τα πιο κομψά πουλιά των ελληνικών υγροτόπων. Αρμονικά ασπρόμαυρα σχέδια και παράδοξο ράμφος -που κατευθύνεται προς τα πάνω!- την κάνουν να ξεχωρίζει αμέσως. Προτιμά τα αλμυρά και υφάλμυρα νερά.

Ποταμοσφυριχτής (*Charadrius dubius*)

Ένα από τα είδη χαραδριών, το μοναδικό που γεννά σε κοίτες με χαλίκια των ελληνικών ποταμών. Όπως όλοι, τρέχει με σβελτάδα σε μια χαρακτηριστική, «καμπουριαστή» στάση.

Νανοσκαλιðρα (*Calidris minuta*)

Η μικρότερη από τις σκαλιðρες που περνούν από την Ελλάδα. Όλες βαðίζουν με άνεση στα λασποτόπια. Είναι πιο συνηθισμένες κατά τη μετανάστευση, όταν κατευθύνονται προς τους υγρότοπους του Βορρά για να φωλιάσουν.

Κοκκινοσκέλης (*Tringa totanus*)

Είδος τρύγγα, το μοναδικό που φωλιάζει στην Ελλάδα, με χαρακτηριστικά λευκά σημάδια στις φτερούγες που φαίνονται όταν πετά. Οι περισσότεροι τρύγγοι έχουν, αναλογικά, μακρύτερα πόδια από τις σκαλιðρες.

Μπεκατσίνι

(*Gallinago gallinago*)

Συνήθως το αντιλαμβανόμαστε την τελευταία στιγμή όταν ξεπετάγεται σαν τρομαγμένο από τη χαμηλή βλάστηση των υγροτόπων. Πετά τότε φωνάζοντας σε ζικ-ζακ πορεία.

Τουρλίδα (*Numenius arquata*)

Το πιο μεγάλο από τα τρία είδη του γένους *Numenius* της Ελλάδας. Όλα έχουν εντυπωσιακά μακρύ και κυρτό προς τα κάτω ράμφος. Χαρακτηριστική η φωνή της («τουρλί») που της χάρισε το όνομα.

Καστανοκέφαλος Γλάρος

(*Larus ridibundus*)

Στο μέγεθος περιστεριού με κόκκινα πόδια και ράμφος. Χειμερινός επισκέπτης στην Ελλάδα σχεδόν σε κάθε είδους υδάτινη επιφάνεια. Το κεφάλι του τον χειμώνα είναι σχεδόν λευκό, ενώ στο γαμήλιο φτέρωμα γίνεται σκούρο καφέ.

Ασημόγλαρος

(*Larus michahellis*)

Ο πιο τυπικός γλάρος των θαλασσών μας, με κίτρινα πόδια και ράμφος, εμφανίζεται στους περισσότερους ελληνικούς υγρότοπους αλλά και σε πόλεις, σκουπιδότοπους κ.λπ. Οι νεαροί έχουν καφέ χρωματισμό που χάνεται σταδιακά χρόνο με τον χρόνο.

Χειμωνογλάρονο

(*Sterna sandvicensis*)

Σε αντίθεση με τους γλάρους, τα γλαρόνια έχουν μυτερά και λεπτά ράμφη και πιο στενόμακρες φτερούγες. Η ουρά τους είναι αρκετά ψαλιδωτή. Τα περισσότερα βουτούν από ψηλά στο νερό για να πιάσουν ψάρια. Το Χειμωνογλάρονο είναι το μοναδικό που απαντά τον χειμώνα στην Ελλάδα.

Αλκυόνη (*Alcedo atthis*)

Πετά με γρηγοράδα, σαν ένα γαλάζιο βέλος πάνω από το νερό. Φωλιάζει σε όχθες ποταμών αλλά ψαρεύει και σε θάλασσες, λίμνες και λιμνοθάλασσες. Χάρισε το όνομά της στις χειμωνιάτικες «Αλκυονίδες ημέρες» παρόλο που γεννά κανονικά την άνοιξη.

Κιτρινοσουσουράδα (*Motacilla flava*)

Είδος σουσουράδας με λαδοπράσινη ράχη που τον χειμώνα μεταναστεύει στην Αφρική. Φωλιάζει στη χαμηλή βλάστηση πολλών ελληνικών υγροτόπων. Το αρσενικό του ελληνικού υποείδους έχει μαύρο κεφάλι. Περαιστικά βλέπουμε και άλλα ευρωπαϊκά υποείδη με γαλάζιο, κίτρινο ή σταχτί κεφάλι.

Τσιχλοποταμίδα

(*Acrocephalus arundinaceus*)

Το πιο μεγάλος από τα μικροπούλια των καλαμώνων. Τέλεια προσαρμοσμένη στο ιδιαίτερο περιβάλλον που σχηματίζουν οι καλαμιές. Το παράξενο, ηχηρό κελάηδημά της μπορεί να μπερδευτεί με τα κοάζματα των βατράχων!

Υφάντρα (*Remiz pendulinus*)

Ο πρωτομάστορας των ελληνικών πουλιών στο πλέξιμο της φωλιάς: ένα χνουδωτό, λευκωπό φλασάκι που κρέμεται συνήθως από τα κλαδιά μιας ιτιάς στην όχθη ποταμού. Τον χειμώνα θα την αναζητήσουμε στους πυκνούς καλαμώνες. Τα ενήλικα έχουν χαρακτηριστική μαύρη «μάσκα» στο κεφάλι.

Πουλιά των πόλεων και χωριών

Παρόλο που το περιβάλλον που διαμόρφωσε ο άνθρωπος μέσα στις πόλεις και τα χωριά διαφέρει πολύ από το φυσικό, δεν είναι λίγα τα πουλιά που κατάφεραν να ζουν σε αυτό. Τα περισσότερα, βέβαια, προτιμούν τα πάρκα και τους μεγαλύτερους κήπους. Μερικά είναι «*είδη-απομεινάρια*» που ζούσαν εκεί πριν τον ερχομό του ανθρώπου και επιβίωσαν στις «νησίδες πρασίνου».

Άλλα είναι «*είδη-εισβολείς*» που τους ταίριαζε το αστικό περιβάλλον και αποφάσισαν να ζήσουν σε αυτό. Σήμερα ένα σωρό πουλιά συντροφεύουν τον άνθρωπο στις κατοικημένες περιοχές. Ακόμη και 50 διαφορετικά είδη μπορεί να περάσουν μέσα σε έναν χρόνο από έναν μεγάλο κήπο, περιβόλι ή πάρκο!

...στις τέσσερις εποχές:

• **Χειμώνας:** Πολλά είδη εμφανίζονται στα πάρκα και τους κήπους τη δύσκολη περίοδο του χειμώνα. Οι περισσότερες πόλεις εξάλλου βρίσκονται στα πιο ζεστά, χαμηλού υψομέτρου μέρη. Οι κήποι μπορεί να είναι φιλόξενοι όταν οι θάμνοι και άλλα φυτά είναι κατάφορτα με καρπούς. Τυπικοί χειμωνιάτικοι επισκέπτες είναι οι Κοκκινολαίμηδες, οι Μαυροσκούφηδες, οι Δεντροφυλλοσκόποι, τα Ψαρόνια.

• **Άνοιξη- Φθινόπωρο:** Νέα είδη εμφανίζονται κατά τις μεταναστευτικές περιόδους της άνοιξης και του φθινοπώρου όταν, κατάκοπα, πρέπει να σταματήσουν σε οποιαδήποτε φιλόξενη γωνιά. Τυπικοί περαστικοί μετανάστες είναι οι ασπρόμαυροι Μυγοχάφτες και οι Δασοφυλλοσκόποι.

- **Καλοκαίρι:** Λιγότερα είδη θα αντιληφθούμε το καλοκαίρι. Έχοντας κάνει ένα τεράστιο ταξίδι από την Αφρική, οι καλοκαιρινοί επισκέπτες είναι πιο εκλεκτικοί. Σε κήπους με πυκνούς θάμνους και ώριμα δέντρα θα δούμε Μυγοχάφτες και Ωχροστριτσίδες. Τα σπιτία καλοδέχονται τα χελιδόνια. Μερικοί τυχεροί οικισμοί φιλοξενούν Πελαργούς και τα μικρόσωμα γεράκια των σπιτιών, τα Κιρκινέζια.

- **Μόνιμοι κάτοικοι:** Θα τους δούμε όλο τον χρόνο. Σπουργίτες, Δεκοχτούρες, Κότσυφες, Καλόγεροι και Καρακάξες είναι τα πιο τυπικά είδη.

Πώς μπορούμε να τα βοηθήσουμε:

Βασικά πρέπει να κάνουμε το αστικό περιβάλλον πιο κατάλληλο για τα πουλιά.

Γι' αυτόν τον σκοπό η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία προτείνει:

- Φυτέψτε στους κήπους, ακόμη και στις βεράντες, ελληνικά φυτά (τα οποία επιπλέον δεν χρειάζονται πολύ φροντίδα).

Προτιμήστε είδη που προσφέρουν τροφή στα πουλιά (ιδιαίτερα το φθινόπωρο και τον χειμώνα) ή πυκνές φυλλωσιές για να κουρνιαξουν ή και να γεννήσουν, π.χ. κισσό, πυράκανθο κ.ά.

- Στα περιποιημένα δέντρα των πόλεων όπου απουσιάζουν οι κουφάλες που χρειάζονται πολλά πουλιά για να γεννήσουν, μπορούμε να τοποθετήσουμε ξύλινα κουτιά με μικρή είσοδο (διαμέτρου 2,5 - 3 εκ.). Αντικαθιστούν τις φυσικές κοιλότητες των δέντρων.
- Τις πολύ κρύες μέρες του χειμώνα μπορούμε να δώσουμε και λίγη τροφή στα πουλιά που δυσκολεύονται να βρουν. Θρυμματισμένο στάρι, πατημένη βρώμη («κουάκερ»), σταφίδες και άψητα/ανάλατα φιστίκια αρέσουν σε πολλά πουλιά.
- Το καλοκαίρι μπορούμε να τοποθετήσουμε ποτίστρες - δηλαδή ένα ρηχό πιάτο με νερό σε κάποιο ασφαλές σημείο στον κήπο ή στην πλατεία.

Βραχοκιρκίνεζο

(*Falco tinnunculus*)

Μικρό καφετί γεράκι, στο μέγεθος περιστερριού που ζει όλο το χρόνο στην Ελλάδα. Το αρσενικό έχει γκρι κεφάλι και μαύρα στίγματα στη ράχη. Μπορούμε να το δούμε να «αιωρείται», φτερουγίζοντας επιτόπου στον αέρα, για πολύ ώρα. Ζει μοναχικό ή σε οικογενειακές ομάδες. Φωλιάζει σε απόκρημνα βράχια, αλλά και σε αποθήκες, ψηλά κτίρια κ.ά.

Κιρκινέζι (*Falco naumanni*)

Πολύ όμοιο με το Βραχοκιρκινέζο. Το αρσενικό έχει επίσης γκρι κεφάλι, όχι όμως μαύρα στίγματα στη ράχη. Έρχεται την άνοιξη από την Αφρική και σχηματίζει αποικίες (πολλών ζευγαριών συνήθως), σε στέγες και τρύπες παλιών σπιτιών. Δυστυχώς, οι πληθυσμοί του παρουσιάζουν συνεχή μείωση.

Δεκοχτούρα

(*Streptopelia decaocto*)

Μοιάζει με περιστέρι, έχει όμως πάντα τον ίδιο γκριζωπό χρωματισμό με λεπτό κολάρο στο λαιμό και φωνή που μοιάζει να λέει «δεκαοχτώ!». Παλιότερα ζούσε μόνο στα Βαλκάνια, μέσα στον 20ο αιώνα έχει εποικήσει χιλιάδες ευρωπαϊκές πόλεις.

Σταχτάρα ή Μαυροσταχτάρα

(*Apus apus*)

Λέγεται και «πετροχελιδονο» παρόλο που δεν συγγενεύει με τα χελιδόνια. Γεννά στις εσοχές των κτιρίων αλλά τον περισσότερο χρόνο πετά, είναι από τα πιο αερόβια πουλιά του κόσμου. Οι φτερούγες της θυμίζουν δρεπάνι.

Βουνοσταχτάρα (*Apus melba*)

Πολύ μεγαλόσωμη σταχτάρα με λευκή κοιλιά. Γεννά σε βράχους κοντά στη θάλασσα ή σε ψηλά βουνά αλλά και σε παλιά κτίρια. Όπως όλες οι σταχτάρες, δεν κατεβαίνει στο έδαφος. Για τη φωλιά της μαζεύει αιωρούμενα υλικά που παρασύρει ο άνεμος.

Βαλκανικός Δρυοκολάπτης

(*Dendrocopos syriacus*)

Το πιο πιθανό είδος δρυοκολάπτη που μπορούμε να συναντήσουμε σε μικρές πόλεις και χωριά στην Κεντρική και Βόρεια Ελλάδα. Όπως όλοι, σκαρφαλώνει με άνεση στους κορμούς και τα μεγάλα κλαδιά.

Σταβλοχελίδονο (*Hirundo rustica*)

Ολόμαυρο από πάνω, με μακριά ψαλιδωτή ουρά. Καφεκόκκινος λαιμός και μέτωπο, με μαύρο κολάρο. Η πήλινη φωλιά του είναι τελείως ανοιχτή στο επάνω μέρος. Συχνά φωλιάζει στο εσωτερικό δωματίων - αρκεί να υπάρχει μόνιμα ανοιχτό παράθυρο ή φεγγίτης!

Μιλτοχελίδονο (*Hirundo daurica*)

Μοιάζει με το Σταβλοχελίδονο αλλά η βάση της ουράς στο πάνω μέρος είναι ανοιχτόχρωμη. Η πήλινη φωλιά του είναι κλειστή με έναν διάδρομο για είσοδο.

Σπιτοχελιδόνο (*Delichon urbica*)

Ασπρόμαυρο με ελαφρά διχαλωτή ουρά. Λευκό στη βάση της ουράς. Φτιάχνει κλειστή πήλινη φωλιά με ένα μικρό άνοιγμα στο πάνω μέρος. Αποδέχεται εύκολα και τεχνητές φωλιές, σαν αυτές που φτιάχνουμε στα «Χελιδονίσματα»!

Σταχτοσουσουράδα

(*Motacilla cinerea*)

Γκριζα ράχη και κίτρινη κοιλιά. Φωλιάζει κοντά σε τρεχούμενα νερά αλλά το χειμώνα επισκέπτεται ακόμη και τις μεγαλύτερες πόλεις. Όπως όλες οι σουσουράδες, περπατά κουνώντας πάνω-κάτω την ουρά της.

Λευκοσουσουράδα (*Motacilla alba*)

Η μόνη σουσουράδα χωρίς κίτρινο χρώμα. Φωλιάζει κοντά σε τρεχούμενα νερά αλλά και σε ακτές και σε μικρά «ξερονήσια». Τον χειμώνα θα τη δούμε συχνά μαζί με Σταχτοσουσουράδες, σε πεζοδρόμια, πλατείες, δρόμους και προαύλια σχολείων.

Τρυποφράχτης

(*Troglodytes troglodytes*)

Δύσκολα τον βλέπουμε αφού είναι μικρόσωμος, διακριτικός και τρυπώνει συνεχώς ανάμεσα στις πυκνότερες φυλλωσιές των θάμνων. Χαρακτηριστικά κοντή όρθια ουρά. Παραδόξως, έχει ένα από τα πιο ηχηρά και μελωδικά κελαηδήματα!

Κοκκινολαίμης (*Erithacus rubecula*)

Εξαιτίας του τολμηρού χαρακτήρα του, όλοι θα τον δούμε το χειμώνα. Αντίθετα, το καλοκαίρι ζει πιο διακριτικά, στα δάση. Τόσο ο αρσενικός όσο και ο θηλυκός κελαηδούν τον χειμώνα ένα μελωδικό μελαγχολικό σκοπό.

Καρβουνιάρης

(*Phoenicuros ochruros*)

Οι καρβουνιάρηδες τον χειμώνα επισκέπτονται ταράτσες και άλλους χώρους με τσιμέντο που τους θυμίζουν τις βραχώδεις τοποθεσίες που φωλιάζουν στα ορεινά. Έχουν χαρακτηριστική όρθια στάση και κινούν με τρέμουλο την πορτοκαλιά ουρά τους.

Κότσυφας (*Turdus merula*)

Ο αρσενικός ξεχωρίζει αμέσως από το κίτρινο ράμφος και το κατάμαυρο φτέρωμα. Το θηλυκό και τα νεαρά είναι σκούρα καφετιά.

Φωλιάζει στα πάρκα των πόλεων και το πολύ μελωδικό κελάηδημά του ακούγεται ήδη από τα μέσα του χειμώνα.

Μαυροτσιροβάκος

(*Sylvia melanocephala*)

Πολύ κοινό ελληνικό πουλί που λίγοι όμως γνωρίζουν! Ζει όλο τον χρόνο διακριτικά μέσα στις φυλλωσιές θάμνων και δέντρων. Χαρακτηριστική «γραντζουνιστή» φωνή. Μαύρο κεφάλι και κόκκινος δακτύλιος γύρω από το μάτι.

Μαυροσκούφης

(*Sylvia atricapilla*)

Είδος τσιροβάκου, με χαρακτηριστικό «φεσάκι» στο κεφάλι (μαύρο στο αρσενικό, καφέ στο θηλυκό και στα ανήλικα). Κοινό στους κήπους τον χειμώνα. Το καλοκαίρι ανεβαίνει σε δροσερά χωριουδάκια και ρεματιές.

Δεντροφυλλοσκόπος

(*Phylloscopus collybita*)

Όλοι οι φυλλοσκόποι είναι μικρά λαδοπράσινα πουλάκια που τριγυρνούν αεικίνητα στις φυλλωσιές δέντρων και θάμνων. Ο Δεντροφυλλοσκόπος είναι ο μοναδικός που θα δούμε τακτικά τον χειμώνα στην Ελλάδα. Τον ονομάζουν και «Σουϊτάκι» λόγω της φωνής του που ακούγεται σαν «σου-ίτ».

Βασιλίσκοι (*Regulus spp.*)

Τα δύο είδη βασιλίσκων (Χρυσοβασιλίσκος και Πυρροβασιλίσκος) ξεχωρίζουν από το ζωηρό χρώμα στο κεφάλι (κίτρινο στο θηλυκό, πορτοκαλί στο αρσενικό), που μοιάζει με στέμμα. Συνήθως κινούνται στα ψηλότερα κλαδιά των δέντρων.

Μυγοχάφτης (*Muscicapa striata*)

Θυμίζει σπουργίτι. Στέκεται όμως κορδωτός και έχει χαρακτηριστική συμπεριφορά: περιμένει σε μια περίοπτη θέση απ' όπου εφορμά κάθε τόσο για να αρπάξει κάποιο έντομο στον αέρα και να επιστρέψει στο «πόστο» του. Όπως πολλά εντομοφάγα πουλιά, φεύγει τον χειμώνα για την Αφρική.

Γαλαζοπαπαδίτσα

(*Parus caeruleus*)

Στην Ελλάδα ζουν 7 διαφορετικά είδη παπαδίτσας. Η Γαλαζοπαπαδίτσα είναι η μοναδική που έχει γαλάζιο «σκουφάκι» στο κεφάλι. Όλες οι παπαδίτσες εντυπωσιάζουν με τις ακροβατικές κινήσεις τους στα κλαδιά: μπορούν ακόμη και να κρεμαστούν ανάποδα προκειμένου να ξετρυπώσουν κάποια κρυμμένη λιχουδιά.

Καλόγερος (*Parus major*)

Είδος παπαδίτσας που ξεχωρίζει από το μαύρο σκουφί, που θυμίζει καλυμμαύκι, και τη μαύρη γραμμή στο στήθος και την κοιλιά που θυμίζει «πετραχήλι».

Στο αρσενικό αυτή η γραμμή είναι πιο έντονη. Μόνιμος κάτοικος στα μεγάλα πάρκα, χρησιμοποιεί συχνά τεχνητές φωλιές.

Καρποδεντροβάτης (*Certhia brachydactyla*)

Θυμίζει μικροσκοπικό δρυοκολάπτη καθώς σκαρφαλώνει με άνεση, πάντα προς τα πάνω, στους κορμούς και τα μεγάλα κλαδιά των δέντρων.

Είναι το μοναδικό ελληνικό πουλί που έχει κυρτό ράμφος και είναι μικρότερο από σπουργίτι.

Καρακάξα (*Pica pica*)

Δεν μπερδεύεται με άλλο πουλί. Ασπρόμαυρη με πολύ μακριά ουρά. Η φωλιά της ξεχωρίζει επίσης εύκολα αφού είναι θολωτή και μοιάζει με μεγάλη μπάλα από κλαδιά στερεωμένη ψηλά σε κάποιο δέντρο.

Κουρούνα (*Corvus corone*)

Γκρι κορακοειδές με μαύρο κεφάλι και φτερούγες. Μεγαλόσωμη με βαρύ πέταγμα, στιγμιαία μπορεί να την μπερδέψουμε με αρπακτικό πουλί. Κινείται μοναχική ή σε μικρές ομάδες αλλά και σε μεγάλα σμήνη, ειδικά όταν πάει να κουρνιασεί.

Ψαρόνι (*Sturnus vulgaris*)

Στο μέγεθος περίπου του Κότσουφα με μαυριδερό επίσης φτέρωμα που όμως είναι διάστικτο με ασπριδερές κηλίδες, ειδικά τον χειμώνα. Πολύ φλύαρο, μιμείται και τις φωνές άλλων πουλιών. Τον χειμώνα μπορεί να σχηματίσει τεράστια σμήνη που εντυπωσιάζουν με τους συγχρονισμένους ελιγμούς τους.

Σπιτοσπουργίτης

(*Passer domesticus*)

Μάλλον ο πιο επιτυχημένος συμπολίτης του ανθρώπου, σπάνια θα τον δούμε μακριά από ανθρωπογενές περιβάλλον. Στην Ελλάδα υπάρχουν 5 είδη σπουργιτιών αλλά ο αρσενικός Σπιτοσπουργίτης είναι ο μοναδικός που έχει γκρι «στέμμα». Ο θηλυκός είναι πιο ομοιόχρωμος, χωρίς μαύρο στο λαιμό.

Δεντροσπουργίτης

(*Passer montanus*)

Ένα μαύρο σημάδι σε κάθε μάγουλο τον διακρίνει αμέσως από τα άλλα σπουργίτια. Αρσενικός και θηλυκός έχουν παρόμοια εμφάνιση. Φωλιάζει συχνά σε κουφάλες δέντρων, σε τρύπες κτιρίων και πολύ συχνά σε τεχνητές φωλιές.

Σπίνος (*Fringilla coelebs*)

Ο «σπουργίτης» του δάσους φωλιάζει επίσης σε μεγάλα πάρκα, ενώ τον χειμώνα επισκέπτεται ακόμη και τους μικρούς κήπους.

Διακρίνεται από τη διπλή σειρά λευκών «γαλονιών» στις φτερούγες.

Το αρσενικό έχει γκρι κεφάλι και καφετιά ράχη ενώ το θηλυκό είναι πιο ομοιόχρωμο.

Την άνοιξη ξεχωρίζει το σύντομο αλλά πολύ μελωδικό κελάηδημα του αρσενικού.

Σκαρθάκι (*Serinus serinus*)

Είναι συγγενής του Καναρινιού. Μικρό, με γενναίες ποσότητες κίτρινου χρώματος στο φτέρωμά του (ειδικά του αρσενικού) και σκουρόχρωμα στίγματα. Το φλύαρο κελάηδημα του αρσενικού είναι ιδιαίτερα επίμονο την άνοιξη.

Φλώρος

(*Carduelis chloris*)

Λαδοπρασίνος με έντονα κίτρινα σημάδια στις φτερούγες και στα πάνω άκρα της ουράς. Ο αρσενικός έχει πιο λαμπρό χρωματισμό. Το χειμώνα συχνά σε σμήνη με άλλες σπίζες.

Τρέφεται κυρίως με σπόρους. Φωλιάζει συχνά στα κυπαρίσσια.

Καρδερίνα (*Carduelis carduelis*)

Πανέμορφος συνδυασμός απαλών και έντονων χρωμάτων. Κόκκινο στο πρόσωπο και κίτρινο χρώμα στις φτερούγες. Μελωδικό κελάηδημα και κάλεσμα. Ανάλαφρο πέταγμα. Συχνά τη βλέπουμε σε αγκάθια των οποίων προτιμά τους σπόρους.

Η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία είναι περιβαλλοντική, μη κερδοσκοπική οργάνωση με σκοπό την προστασία των άγριων πουλιών και των βιοτόπων τους στην Ελλάδα. Από το 1982, εργάζεται με σκοπό να διασφαλίσει ένα βιώσιμο περιβάλλον τόσο για τα πουλιά, όσο και για τον άνθρωπο. Το έργο της περιλαμβάνει ευρύ φάσμα δράσεων:

από την προστασία και τη μελέτη, ως την ενημέρωση, την εκπαίδευση, αλλά και τις παρεμβάσεις για τα κρίσιμα θέματα του φυσικού περιβάλλοντος.

Γιατί τα πουλιά;

Τα άγρια πουλιά, εκφραστές της ομορφιάς και της ελευθερίας της Φύσης, απαντούν σε όλα τα μήκη και τα πλάτη της γης, σε όλα τα οικοσυστήματα και αποτελούν έναν από τους σημαντικότερους δείκτες της ποιότητας του περιβάλλοντος. Η Ελλάδα είναι μια ιδιαίτερα σημαντική χώρα σε διεθνές επίπεδο, τόσο για τα ενδημικά όσο και τα μεταναστευτικά είδη πουλιών. Στο σταυροδρόμι τριών ηπείρων και με απίστευτη ποικιλία φυσικού περιβάλλοντος κατέχει μία προνομιακή θέση για τη ζωή εκατοντάδων ειδών. Ως χερσόνησος, διευκολύνει το ταξίδι εκατομμυρίων πουλιών πάνω από τη Μεσόγειο, ενώ η θέση της στην νότια Ευρώπη αποτελεί φιλόξενο τόπο για είδη του Βορρά που χρειάζονται ηπιότερο χειμώνα.

Μια μεγάλη οικογένεια

Η Ορνιθολογική είναι εταίρος της BirdLife International, της μεγαλύτερης παγκόσμιας ομοσπονδίας που στοχεύει στην προστασία των πουλιών και των βιοτόπων τους. Άλλωστε, τα προβλήματα των πουλιών δε γνωρίζουν σύνορα...

Υποστηρικτές

Υποστηρικτές της Ορνιθολογικής μπορούν να γίνουν όλοι όσοι ενδιαφέρονται για τα πουλιά και τους βιοτόπους τους χωρίς να είναι απαραίτητη η ειδική γνώση στα θέματα αυτά.

Περιβαλλοντική Ευαισθητοποίηση και Εκπαίδευση

Η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία έκανε τα πρώτα της βήματα στο χώρο της Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης και Εκπαίδευσης, μόλις τέσσερα χρόνια μετά την ίδρυσή της το 1982, με την υποστήριξη της τότε Διεύθυνσης Περιβάλλοντος της Ε.Ο.Κ. Έπειτα από πολλές δράσεις για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και την ενημέρωση δεκάδων χιλιάδων παιδιών, συνεχίζουμε την προσπάθειά μας με αμείωτη όρεξη, θέτοντας υψηλότερους στόχους και ελπίζοντας ότι συμβάλλουμε έστω και λίγο στη διαμόρφωση ενός καλύτερου κόσμου.

Δραστηριότητες Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Σκοπός των δράσεων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης της Ορνιθολογικής είναι να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες για την ενασχόληση και ευαισθητοποίηση των παιδιών σχετικά με την προστασία των άγριων πουλιών, αλλά και γενικότερα με θέματα προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος. Οι δραστηριότητες Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης έχουν δημιουργηθεί έτσι ώστε να προάγουν συνειδητοποίηση, γνώσεις, στάσεις, δεξιότητες, ικανότητες και συμμετοχή.

Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για μαθητές και Οργανωμένες Ομάδες

- Πάρκο «Α. Τρίτσης» - Ίλιον Αττικής
- Υγρότοπος Βραυρώνας - Αττική
- Ταξιδεύοντας με τη Νανόχηνα στους ελληνικούς υγρότοπους (ετήσιο πρόγραμμα)

Υλικό Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

- Γνωριμία με τη φύση των προστατευόμενων περιοχών
- Αιγαιο και θαλασσοπούλια
- Απειλούμενα είδη
- Τα πουλιά στην πόλη
- Η μετανάστευση των πουλιών

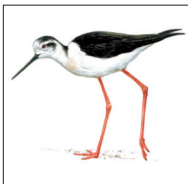
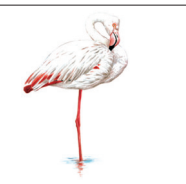
Βρείτε περισσότερες πληροφορίες για τα Προγράμματα και το Υλικό Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης της Ορνιθολογικής στην ιστοσελίδα μας:

www.ornithologi.gr/pe

Κείμενα: Παναγιώτης Λατσούδης
Εικονογράφηση: Πασχάλης Δουγαλής
Σχεδιασμός: Μαρία Ζαχαριουδάκη
Προσαρμογή: ONArt
Φωτογραφία εξωφύλλου: Ρούλα Τρίγκου
Εκτύπωση: COLORPRINT - Τσεκούρας Ε.Π.Ε.

Copyright σκίτσων: Πασχάλης Δουγαλής - Paschalis Dougalis
Copyright κειμένων: Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία

Το έντυπο αυτό επανεκτυπώθηκε στην Αθήνα
το Φεβρουάριο του 2017

Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία

Κεντρικό Γραφείο:

Θεμιστοκλέους 80, 106 81 Αθήνα, Τ/Φ: 210 8228704, 210 8227937 - info@ornithologiki.gr

Γραφείο στο Πάρκο «Α. Τρίτσης»:

Τέρμα Σπύρου Μουστακλή, 131 21 Ίλιον, Τ/Φ: 210 2316977 - park@ornithologiki.gr

Γραφείο Β. Ελλάδας:

Κομνηνών 23, 546 24 Θεσσαλονίκη, Τ/Φ: 2310 244245 - thess@ornithologiki.gr

www.ornithologiki.gr

